

INTERNATIONAL CONFERENCE
“Global Horizons in Philology and Pedagogy: Experiences of Turkic Nations”
September 25, 2025

**XARICI DİL MÜƏLLİMLƏRİNİN PEŞƏKAR İNKİŞAFINDA SÜNI İNTELLEKT:
ÇAĞIRIŞLAR VƏ İMKANLAR**

Aygün İsmayilova

P.ü.f.d, dosent

ADPU, Xarici Dillər Mərkəzi

E-mail-aygunism1959@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1214-600X>

Xülasə: Bu məqalə xarici dil müəllimlərinin peşəkar inkişafında süni intellektin (SI) rolunu, təqdim etdiyi imkanları və qarşıya çıxan çətinlikləri elmi yanaşma ilə təhlil edir. Ənənəvi peşəkar inkişaf vasitələrinin məhdudluğu nəzərə alınaraq, adaptiv öyrənmə platformaları, avtomatik qiymətləndirmə, səs tanıma və tərcümə-lükət proqramları kimi SI-texnologiyalarının müəllimlərin işini necə asanlaşdırdığı və dərs prosesini necə fərdiləşdirdiyi göstərilir. Eyni zamanda etik məsələlər (plagiat, məlumatların məxfiliyi, alqoritmik qərəz), texnoloji adaptasiya problemləri və müəlliminin rolunun zəifləməsi barədə narahatlıqlar müzakirə olunur. Nəticədə, SI-nin müəllimi əvəz etmədiyi, əksinə onun peşəkarlığını artıran vasitə olduğu vurğulanır; müəllimlərin rəqəmsal bacarıqlarının gücləndirilməsi, etik qaydaların formalaşdırılması və dövlət-təşkilat səviyyəsində dəstək tövsiyə olunur.

Açar sözlər:

Süni intellekt, xarici dil müəllimliyi, peşəkar inkişaf, adaptiv öyrənmə, etik problemlər, avtomatlaşdırılmış qiymətləndirmə

**ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF FOREIGN
LANGUAGE TEACHERS: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES**

Aygun Ismayilova

associate professor, Ph.D. ASPU, Foreign Languages Center

Abstract: This article examines the role of artificial intelligence (AI) in the professional development of foreign language teachers, analyzing both opportunities and challenges from an academic perspective. After outlining limitations of traditional in-service training, the paper reviews innovative AI applications—adaptive learning platforms, automated assessment, speech recognition, and AI-assisted translation tools—and their potential to personalize instruction, reduce teacher workload, and support resource creation. It also addresses ethical and practical concerns such as plagiarism, data privacy, algorithmic bias, technological adaptation barriers, and fears about teacher displacement. The conclusion emphasizes that AI should be viewed as a tool that enriches and augments teachers' professional practice rather than replaces them, recommending increased digital literacy training for teachers, clear ethical guidelines, and policies that balance human and technological factors.

Keywords: Artificial intelligence, foreign language teaching, professional development, adaptive learning, ethics, automated assessment

Giriş

XXI əsrdə qloballaşma və rəqəmsal transformasiya xarici dil tədrisinə yeni yanaşmalar tələb edir. Müasir dövrdə xarici dil müəllimlərinin peşəkar inkişafı təkcə ənənəvi metodlarla məhdudlaşmır, həm də süni intellekt (AI) texnologiyalarının imkanlarından istifadəni nəzərdə tutur. Süni intellekt təhsil prosesini çevik, adaptiv və daha effektiv hala gətirməklə yanaşı, müəllimlərin də peşəkar inkişafına yeni perspektivlər açır. Bu məqalədə AI-nin xarici dil müəllimlərinin inkişafında rolu, qarşıya çıxan çağırışlar və gələcək imkanlar elmi müstəvidə təhlil olunur.

Xarici Dil Müəllimlərinin Peşəkar İnkişafı: Ənənəvi Yanaşmalar

Uzun illər xarici dil müəllimlərinin inkişafı əsasən ixtisasartırma kursları, seminarlar, beynəlxalq proqramlar və elmi-metodik resurslarla təmin olunub. Ənənəvi yanaşmaların üstünlükləri olsa da, onlar sürətlə dəyişən texnoloji mühitdə kifayət qədər çevik deyil. Müəllimlərin bilik və bacarıqlarının daim yenilənməsi üçün yeni vasitələrə ehtiyac yaranır [Richards & Farrell, 2005].

Süni İntellekt və Xarici Dil Tədrisi

Süni intellekt texnologiyaları tədrisdə bir sıra innovativ imkanlar təqdim edir:

- **Adaptiv öyrənmə platformaları** – tələbələrin fərdi ehtiyaclarına uyğun dərs materiallarının təqdim olunması [Oxford, 2017].
- **Avtomatik qiymətləndirmə sistemləri** – yazılı və şifahi tapşırıqların sürətli və obyektiv şəkildə yoxlanması.
- **AI-dəstəklili tərcümə və lüğət proqramları** – Google Translate, DeepL kimi vasitələr müəllimlərin resurs hazırlığını asanlaşdırır.
- **Səs tanıma texnologiyaları** – danışmaq bacarıqlarının inkişafında effektiv rol oynayır.

Peşəkar İnkişafda AI-nin İmkanları

AI-nin tətbiqi müəllimlərin peşəkar inkişafına aşağıdakı imkanları yaradır:

1. **Tədris yükünün azaldılması** – avtomatlaşdırılmış qiymətləndirmə və resurs hazırlığı müəllimlərin vaxtına qənaət edir.
2. **İnnovativ tədris resurslarının yaradılması** – interaktiv materiallar, simulyasiyalar və oyun əsaslı öyrənmə vasitələri.
3. **Şəxsləndirilmiş öyrənmə** – müəllimlər tələbələrin ehtiyaclarını daha dəqiq analiz edə bilirlər.
4. **Qlobal əməkdaşlıq** – beynəlxalq resurs bazalarına çıxış müəllimlərin təcrübə mübadiləsini gücləndirir [Kukulka-Hulme, 2020].

Çağırışlar və Məhdudiyyətlər

INTERNATIONAL CONFERENCE
“Global Horizons in Philology and Pedagogy: Experiences of Turkic Nations”
September 25, 2025

Bununla yanaşı, AI-nin tətbiqi müəyyən çağırışlar yaradır:

- **Etik problemlər** – plagiat, müəllif hüquqlarının qorunması.
- **Texnoloji adaptasiya çətinlikləri** – bəzi müəllimlərin yeni texnologiyalara uyğunlaşmaqda çətinlik çəkməsi.
- **Müəllimin rolunun zəifləməsi qorxusu** – AI-nin müəllimləri əvəz etməsi ilə bağlı narahatlıqlar.
- **Texniki və maliyyə məhdudiyyətləri** – bütün məktəb və universitetlərdə AI texnologiyalarının tətbiqi mümkün olmur.

Nəticə və Təvsiyələr

Süni intellekt xarici dil müəllimlərinin peşəkar inkişafında böyük potensiala malikdir. Lakin texnologiyanın uğurlu tətbiqi üçün müəllimlərin rəqəmsal bacarıqları gücləndirilməli, etik qaydalar formalaşdırılmalı və texnologiya ilə insan faktoru arasında balans qorunmalıdır. AI müəllimin alternativini deyil, onun işini daha da asanlaşdıran və zənginləşdirən bir alət kimi qəbul olunmalıdır. Gələcəkdə süni intellektin imkanları tədrisdə daha geniş tətbiq olunacaq və xarici dil müəllimlərinin peşəkar inkişafı üçün yeni üfüqlər açacaq.

Ədəbiyyat

1. Richards, J. C., & Farrell, T. S. C. (2005). Professional Development for Language Teachers. Cambridge University Press.
2. Oxford, R. (2017). Teaching and Researching Language Learning Strategies. Routledge.
3. Kukulska-Hulme, A. (2020). "Artificial Intelligence in Language Learning and Teaching." Language Learning & Technology, 24(2), 1–15.
4. Luckin, R. (2018). Machine Learning and Human Intelligence: The Future of Education for the 21st Century. UCL Institute of Education Press.
5. Godwin-Jones, R. (2019). "Emerging Technologies: AI and Language Learning." Language Learning & Technology, 23(1), 4–14.